

УДК: 352:336.1:657.6

JEL H83, H63, H11

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-30

Штанцель С.Е.

кандидат технічних наук,
докторант кафедри публічного адміністрування,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8286-1040>

Serhii Shtantsel

Private Joint-Stock Company “Higher education institution
“Interregional Academy of Personnel Management”

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

AUDIT OF THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

Анотація. Не зважаючи на значні теоретико-практичні напрацювання, розробки науковців щодо проблематики проведення аудиту ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки, все ж в практичній діяльності повноважних суб'єктів існує ряд прогалин. Це потребує детального вивчення сучасного стану як проведення перевірки їх роботи, так і ідентифікації причин, які позначаються на економічності, продуктивності, результативності, досягненні цілей дієвого, якісного виконання повноважень у фінансовій сфері для підтримки її стійкості. Мета статті полягала у дослідженні теоретико-практичних засад аудиту ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки України. В цілому, серед причин недостатнього ступеня ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки можна виділити: неякісне планування при розрахунку обсягів бюджетних асигнувань та призначень, не своєчасність, не ефективність прийняття управлінських рішень органами ДФМ, ДПС та ДМС; неналежна організація роботи для реорганізації митної служби, внаслідок чого неефективно витрачаються кошти бюджету; пролонгація термінів реорганізації митниці, як наслідок витрати коштів бюджету на утримання органів управління, що не виконують власні повноваження; недостатньо ефективні заходи та управлінські рішення ДФС, ДПС, ДМС щодо забезпечення надходжень до державного бюджету; не обґрунтованість процесів планування надходжень податків та зборів, мита до державного бюджету; відсутність належної координації в роботі ДПС, ДФС, ДМС щодо виконання відповідних повноважень цих служб із забезпечення надходжень до бюджету.

Ключові слова: фінансовий контроль, аудит ефективності, фінансовий аудит, результативність виконання повноважень, ефективність використання коштів.

Abstract. Introduction. The problems of management activities of public administration entities in the field of financial security require an audit of the use of state budget funds aimed at financing their work. **Purpose.** The purpose of the article was to study the theoretical and practical foundations of auditing the effectiveness of public administration in ensuring the financial security of Ukraine. **Methods.** The author conducted an audit of the activities of central executive authorities on the following approaches: assessment of productivity, effectiveness and economy of the use of budget funds in the performance of financial security functions. For the audit, the Reports of the Accounting Chamber and the State Audit Service of Ukraine, Reports on the activities of public administration entities posted on their official websites, as well as information on the amount of state budget funds used to perform the managerial functions of authorized entities to ensure financial security according to the program and departmental classification of budget expenditures of Ukraine in 2022–2023 were used. **Results.** The results of the study demonstrate the existence of a number of reasons for the insufficient degree of effectiveness of public administration in ensuring financial security: poor-quality planning in calculating the amount of budget allocations and appointments to perform managerial functions; not timely, not effective management decision-making by authorities in ensuring financial security; improper organization of work for the reorganization of the customs service, resulting in inefficient spending of budget funds; prolongation of the terms of reorganization of customs, as a consequence of spending budget funds on the maintenance of management bodies that do not fulfill their own powers; insufficiently effective measures and management decisions of authorized subjects of management to ensure revenues to the state budget; The lack of validity of the processes of planning taxes and fees, duties to the state budget; lack of proper coordination in the work of authorized entities to fulfill the relevant powers of these services to ensure budget revenues. **Conclusion.** As a result of the audit of the effectiveness of public administration, it is recommended to use the tools of short and medium-term budget planning, strategic planning to increase the degree of effectiveness of the use of budget funds by authorized entities in the field of financial security.

Keywords: financial control, performance audit, financial audit, performance of powers, efficiency of use of funds.

Постановка проблеми. В останні роки набуває все більшого значення перевірка діяльності та фінансової звітності суб'єктів публічного управління в сфері забезпечення фінансової безпеки, їх відповідності законодавству, положенням та правилам функціону-

вання таких суб'єктів. Об'єктами аудиту виступають обсяги фінансування діяльності суб'єктів публічного управління за бюджетними програмами на виконання їх повноважень; результати виконання бюджетних програм та повноважень суб'єктів управління, що вира-

жені як у показниках їх роботи (обсяг надходжень до бюджету,), так і у дієвості управлінських рішень; нормативно-правове забезпечення суб'єктів управління; належність процесів планування, прогнозування, координації тощо. Вище викладене потребує детального дослідження, особливо зважаючи на обмеженість наукових розвідок щодо аудиту ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У вітчизняній практиці досліджуються теоретико-методичні, практичні засади аудиту в державному управлінні [2–5; 12–13; 15–16; 24–25]. В основному науковці зосереджують увагу на аудиті ефективності в сфері управління державним боргом [15–15; 24] або ж в цілому фінансово-економічної, національної безпеки держави [2–5; 12–13; 25].

Поділяємо думку Піхоцького В. Ф., Рисіна В. В., Любенка А. М., що в Україні не запроваджені єдині комплексні методологічні засади ефективної системи аудиту публічного управління в сфері забезпечення фінансової безпеки [13]. Ці ж автори класифікують державний фінансовий аудит на внутрішній та зовнішній, виділяючи такі його види як фінансовий аудит (перевірка фінансової звітності), операційний аудит (перевірка господарських операцій), аудит ефективності (для перевірки та для оцінки стану ефективності виконання місцевих бюджетів, програм розвитку, використання коштів бюджету на виконання повноважень та функцій) [13]. До об'єктів аудиту відносять: бюджетні установи, суб'єкти господарювання, суб'єкти державної комунальної форм власності. У роботі Гавкалової Н. Л. та Табачького М. Г. внаслідок аналізу стану контролю у бюджетній сфері ідентифіковано не ефективність вітчизняної системи фінансового контролю, аудиту в тому числі, через не виконання такою системою в повній мірі її завдань, функціонування у формі відокремлених елементів [3].

На противагу Піхоцькому В. Ф., Рисіну В. В., Любенку А. М. [13], Гноєва І. М. та Кугубаєва Я. В. [4] визначають аудит ефективності як вид контролю та водночас як операційний аудит для контролю за адміністративною діяльністю, що є невід'ємною складовою державного регулювання, сутність якого – перевірка економічності, продуктивності та результативності організації, яка використовує ресурси для виконання власних завдань, функцій, повноважень.

Згідно Основних засад аудиту державного сектора, розроблених Міжнародною організацією вищих органів аудиту (ІНТОСАІ), аудит державного сектору визначають як систематичний процес об'єктивного отримання та оцінки доказів того, що інформація чи фактичні умови діяльності суб'єктів державного сектору відповідають встановленим критеріям. Аудит у державному секторі відіграє важливе значення, оскільки забезпечує законодавчі та наглядові органи, відповідальних за управління, громадськість інформацією, незалежними та об'єктивними оцінками щодо управління та ефективності урядової політики, програм або операцій [27].

Загалом аудити державного сектору можна класифікувати на один або декілька з трьох основних типів: фінансовий аудит, аудит ефективності, аудит відповідності (дотримання повноважень) [27].

Фінансовий аудит зосереджується на визначенні відповідності представлення фінансової інформації суб'єкта господарювання фінансовій звітності та нормативно-правовій базі шляхом отримання достатніх і належних аудиторських доказів, які дозволяють аудитору висловити думку щодо відсутності суттєвих викривлень фінансової інформації внаслідок шахрайства або помилки [27].

Аудит ефективності зосереджується на виконанні програм та діяльності державних установ відповідно до принципів економності, ефективності та результативності, визначаючи потенціал для вдосконалення та формуючи ряд відповідних рекомендацій. Ефективність діяльності перевіряється за критеріями та шляхом аналізу причин відхилень від цих критеріїв або можливих інших проблем [27].

Аудит відповідності зосереджується відповідності предмету перевірки повноваженням за визначеними критеріями шляхом оцінки відповідності діяльності, фінансових операцій та інформації за всіма суттєвими аспектами повноваженням суб'єктів аудиту. Ці повноваження можуть включати правила, закони та нормативні акти, бюджетні резолюції, політику, встановлені кодекси, узгоджені умови або загальні принципи, що регулюють раціональне фінансове управління державним сектором і поведінку державних службовців [27].

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-практичних засад аудиту ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудит діяльності суб'єктів управління варто проводити виходячи з наявних підходів до оцінювання ефективності публічного управління у сфері забезпечення фінансової безпеки держави. Найбільш доцільним в цьому випадку вважаємо використання підходу, згідно якого досліджується економічність публічного управління, тобто стан досягнення результатів суб'єктів керівного впливу за рахунок мінімального обсягу витрачених ресурсів на забезпечення їх функціонування або стан досягнення максимальних результатів за умови використання виділених коштів бюджету на забезпечення роботи повноважних суб'єктів у досліджуваній сфері.

З точки зору результативності аудит ефективності діяльності суб'єктів публічного менеджменту дає змогу виявити ступінь досягнення результатів, порівняти фактичні та заплановані результати роботи із забезпечення фінансової безпеки, фінансової стабільності.

Аудит ефективності полягає у контролі за сукупністю управлінських дій та рішень, які забезпечують досягнення певних фінансових операцій, результатів. Об'єктом аудиту крім фінансових коштів, майна, їх обігу, обліку, виступають також проекти нормативно-правових актів, фінансові результати при виконанні бюджету, оцінка напрямів та прогнозів розвитку окремих галузей економіки, регіонів, країни в цілому. Ключова ціль аудиту – надання громадянам та суб'єктам управління незалежної, достовірної інформації про виконання повноважень органами виконавчої влади країни, ступінь захисту інтересів держави (фінансових інтересів) [13].

Аудит ефективності публічного управління включає також перевірку достовірності даних щодо показників діяльності суб'єктів управління, відповідаль-

них за забезпечення фінансової безпеки, перевірку діяльності суб'єктів управління на її відповідність правилам, внутрішнім положенням, вимогам до діяльності та очікуваних результатів таких суб'єктів управління.

Аудит (оцінка органів ДУ / центральних органів виконавчої влади, служб, підвідомчих таким органам тощо) ефективності публічного управління суб'єктів забезпечення фінансової безпеки варто проводити з використанням таких даних та інформації щодо виконання завдань покладених на повноважних суб'єктів у цій сфері:

1. Звіти Рахункової палати, які містять результати аудиту ефективності як діяльності суб'єктів публічного управління із забезпечення фінансової безпеки, так і результативності окремих завдань, які належать до сфери управління відповідних повноважних органів влади. Рахункова палата проводить аудит ефективності таких виконавчих органів влади: Державна фіскальна служба України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна служба фінансового моніторингу України та інші [9].

2. Звіти про діяльність суб'єктів публічного управління, розміщені на їх офіційних сайтах, за якими можливо оцінити результативність їх діяльності, відповідність законодавчим нормам, положенням [1; 7–8; 11; 14; 22–23; 26].

3. Звіти Державної аудиторської служби України (далі – ДАСУ) – центрального органу виконавчої влади, діяльність якого координує та спрямовує КМУ через міністра фінансів України [10].

У вітчизняній практиці використовується поняття «державного фінансового аудиту» [2–5] як різновиду та засобу державного фінансового контролю, що передбачає перевірку та аналіз фактичного стану справ щодо законності, ефективності використання державних, комунальних коштів, різних видів активів, майна, достовірності фінансової звітності, правильності ведення бухгалтерського обліку, стану функціонування системи внутрішнього контролю.

Аудит проводиться Державною аудиторською службою України, її міжрегіональними територіальними органами, а його результати публікуються відповідно до положень Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26 січня 1993 року № 2939-ХІІ. Зазначена служба контролює підконтрольні їй установи, що не належать до її структури, а також проводить внутрішній контроль за виконавчою владою України, за такими видами: стан виконання бюджетних програм та регіональних, державних цільових програм, стан виконання місцевих бюджетів [19].

Місія Державної аудиторської служби України полягає в забезпеченні економічного добробуту України через реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, що спрямований на оцінку законного, ефективного, результативного, цільового використання фінансових ресурсів держави, досягнення економії коштів бюджету, формування пропозицій щодо державної політики у цій сфері [10].

Основними цілями у діяльності Державної аудиторської служби України є наступні: ефективне державне

управління шляхом зміцнення державного фінансового контролю за сферами з найбільшим ступенем ризиків (ідентифікація зловживань у фінансовому секторі, ефективне, прозоре здійснення публічних закупівель, скорочення ступеня зловживань ресурсами та коштами місцевих бюджетів); інституційна спроможність, її розвиток на центральному та місцевому рівнях управління (вдосконалення нормативно-правової бази у сфері державного фінансового контролю; розвиток ефективної системи управління, аудиту, контролю якості заходів; запровадження сучасних ІТ-рішень в роботу служби).

Рахункова палата як державний колегіальний орган здійснює контроль за надходженнями до державного бюджету коштів, їх використанням від імені Верховної Ради України, підзвітна ВРУ, надає інформацію про результати роботи на регулярній основі [20].

Рахункова палата забезпечує проведення державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту відповідності та ефективності, експертизи, аналізу, інших контрольних заходів [20].

Аудит ефективності передбачає встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо своєчасності і повноти бюджетних надходжень, продуктивності, результативності, економності використання бюджетних коштів їх розпорядниками та одержувачами, стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів.

Аудит управлінської діяльності органів державної влади проводить Рахункова палата за законодавчо визначеними оцінками на основі таких методів, як аналіз нормативно-правових актів та документів, показників бюджетних програм, звітів про їх виконання суб'єктів управління – органів виконавчої влади. Саме в методології Рахункової палати пропонується вимірювання таких вимірів результативності виконавчої влади: продуктивність використання коштів бюджету; результативність використання коштів та економність їх витрачання [20].

В цілому обсяг використаних коштів бюджету на виконання управлінських функцій повноважних суб'єктів забезпечення фінансової безпеки, зокрема виконавчих органів та відомств, які забезпечують вплив на стан бюджетної безпеки України (таблиця 1), зріс на 6976,0 млн. грн. або на 9,2 % у 2022–2023 роках. При цьому, найбільшими темпами зростає фінансування діяльності апарату Міністерства фінансів України (8606,2 млн. грн.), Державної митної служби України (на 306,3 млн. грн.), тоді як видатки на забезпечення виконання керівних функцій інших органів виконавчої влади скоротилися.

Видатки на підтримку діяльності інших повноважних суб'єктів забезпечення фінансової безпеки в цілому зросли на 10320,7 млн. грн. або на 35,4 % за 2022–2023 роки (таблиця 2). Найбільше збільшилися витрати на діяльність Служби безпеки України – на 10632,8 млн. грн. (42,3 %) у 2022–2023 роках. Фінансування інших повноважних суб'єктів скорочувалося: Національного антикорупційного бюро України – на -66,0 млн. грн. у 2022–2023 роках, Національного агентства з питань запобігання корупції – на -145,6 млн. грн.) у 2022–2023 роках, Рахункової палати – на -180,8 млн. грн. у 2022–2023 роках.

Таблиця 1

Обсяг використаних коштів бюджету на виконання управлінських функцій повноважних суб'єктів забезпечення фінансової безпеки за програмною та відомчою класифікацією видатків бюджету України у 2022–2023 році, млн. грн.

Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	2022	2023	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Міністерство фінансів України	30136,1	35485,0	5348,9	17,7
Апарат Міністерства фінансів України	8420,0	17026,2	8606,2	102,2
Керівництво та управління у сфері фінансів	890,3	664,9	-225,4	-25,3
Наукове і науково-методичне забезпечення у сфері виробництва і використання дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння та забезпечення виробничих та соціально-культурних потреб у дорогоцінних металах і дорогоцінному камінні	21,8	21,8	0,0	0,0
Підготовка кадрів у сфері фінансової політики закладами вищої освіти	338,5	288,2	-50,3	-14,9
Наукова і науково-технічна діяльність у сфері фінансової політики	26,5	20,6	-5,9	-22,3
Державна аудиторська служба України	1096,9	1134,7	37,8	3,4
Керівництво та управління у сфері фінансового контролю	1096,9	1134,7	37,8	3,4
Державна митна служба України	5295,4	5601,7	306,3	5,8
Керівництво та управління у сфері митної політики	5225,4	3938,7	-1286,6	-24,6
Державна податкова служба України	11604,2	8678,3	-2925,9	-25,2
Керівництво та управління у сфері податкової політики	11263,9	8534,6	-2729,3	-24,2
Агентство з управління державним боргом	39,3	17,7	-21,6	-55,0
Керівництво та управління у сфері реалізації політики з питань управління державним боргом	39,3	17,7	-21,6	-55,0
Державна служба фінансового моніторингу України	196,3	149,1	-47,2	-24,1
Керівництво та управління у сфері фінансового моніторингу	188,0	141,4	-46,6	-24,8
Перепідготовка та підвищення кваліфікації у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму	8,3	7,7	-0,6	-7,3
Всього, млн. грн.	75887,0	82863,0	6976,0	9,2

Джерело: складено автором за матеріалом [17–18]

Таблиця 2

Обсяг використаних коштів бюджету на виконання управлінських функцій інших повноважних суб'єктів забезпечення фінансової безпеки за програмною та відомчою класифікацією видатків бюджету України у 2022–2023 році, млн. грн.

Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	2022	2023	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	260,9	204,8	-56,1	-21,5
Апарат Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку	260,9	204,8	-56,1	-21,5
Керівництво та управління у сфері фондового ринку	241,1	187,0	-54,1	-22,4
Функціонування центру збору фінансової звітності на основі таксономії за міжнародними стандартами фінансової звітності в єдиному електронному форматі	19,8	17,8	-2,0	-10,0
Національне антикорупційне бюро України	1327,9	1261,9	-66,0	-5,0
Забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України	1327,9	1261,9	-66,0	-5,0
Національне агентство з питань запобігання корупції	1316,8	1171,2	-145,6	-11,1
Апарат Національного агентства з питань запобігання корупції	1316,8	1171,2	-145,6	-11,1
Забезпечення діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції	431,2	416,1	-15,2	-3,5
Реалізація антикорупційних стратегій	0,0	1,7	1,7	-
Бюро економічної безпеки України	621,6	758,0	136,4	21,9
Апарат Бюро економічної безпеки України	621,6	758,0	136,4	21,9
Керівництво та управління у сфері економічної безпеки	621,6	758,0	136,4	21,9
Рахункова палата	526,8	346,0	-180,8	-34,3
Апарат Рахункової палати	526,8	346,0	-180,8	-34,3
Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету	526,8	346,0	-180,8	-34,3
Служба безпеки України	25138,0	35770,8	10632,8	42,3
Центральне управління Служби безпеки України	25118,0	35743,8	10625,8	42,3
Забезпечення заходів у сфері безпеки держави та діяльності органів системи Служби безпеки України	24510,5	35623,3	11112,9	45,3

Джерело: складено автором за матеріалом [1; 7–10; 14; 21–23; 26]

Проведемо аудит ефективності публічного управління у сфері забезпечення фінансової безпеки України повноважними суб'єктами за такими вимірами: продуктивність, результативність, економність з врахуванням попередніх наведених даних на забезпечення діяльності та виконання повноважень суб'єктів публічного управління (таблиця 3).

Серед проблем не достатньої ефективності суб'єктів публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки – проблеми планування та прогнозування основних планових показників, які позначаються на фінансовій безпеці, відсутність чіткості у визначенні ключових функцій та повноважень у забезпеченні фінансової безпеки.

За результатами аудиту ефективності діяльності державної фіскальної, митної та податкової служб України виявлено, що протягом 2019 року та на початку 2020 року ці служби проводили власну діяльність в умовах адміністративних реформ. Це позначилося на ефективності прийнятих управлінських дій та рішень щодо використання коштів на утримання цих суб'єктів та виконання їх повноважень. В цілому на служби витрачено понад 14,5 млрд. грн. коштів державного

бюджету. При цьому до державного бюджету було повернено невикористані кошти на кінець 2020 року за відповідними бюджетними програмами. Це зумовлено як неякісним плануванням при розрахунку обсягів бюджетних асигнувань та призначень, так і не своєчасністю, не ефективністю прийняття управлінських рішень органами ДФМ, ДПС та ДМС [6].

Серед недоліків управлінської діяльності вказаних служб виділимо наступні: 1) відсутність реорганізації митної служби (15 митниць, які підлягали реформуванню) через неналежну організацію роботи для припинення функціонування окремих територіальних відділень; 2) терміни реорганізації митниці постійно переносилося унаслідок чого кошти державного бюджету витрачалися на утримання органів управління, які не виконували відповідних повноважень. Тобто кошти бюджету в розмірі 42,9 млн грн були використані непродуктивно; 3) недостатньо ефективними є заходи та управлінські рішення ДФС, ДПС, ДМС щодо забезпечення надходжень до державного бюджету. Вказані служби мали забезпечити надходження в розмірі 858,9 млрд грн. за період 2019 – початку 2020 року, фактично державний бюджет

Таблиця 3

Ефективність публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки держави окремих суб'єктів управління

Суб'єкт публічного управління	Оцінка продуктивності використання бюджетних коштів	Оцінка результативності використання бюджетних коштів	Оцінка економності використання бюджетних коштів
Міністерство фінансів України	Результати діяльності МФУ можна вважати не досягнутими, зважаючи на ріст дефіциту бюджету, відношення дефіциту бюджету до ВВП у 2022–2023 роках.		Зростання видатків на апарат Міністерства при зростанні доходів державного бюджету, зростанні дефіциту державного бюджету, відношення дефіциту бюджету до ВВП.
Державна аудиторська служба України	Складно оцінити через відсутність звітів про фактичне виконання планів заходів з фінансового контролю служби за останні роки.		Незначне зростання видатків на діяльність служби у 2022–2023 роках.
Державна митна служба України	Співвідношення обсягів видатків на діяльність служби до обсягів митних та інших платежів складає лише 1,8 % у 2022 році та 1,22 % у 2023 році	За результатами роботи у 2023 році до Державного бюджету України служба забезпечила перерахування митних та інших платежів в розмірі 459,7 млрд. грн. – 94,4 % від планового показника (487,0 млрд. грн.); у 2022 році – 300,8 млрд. грн. або 56,9 % від планового показника (528,3 млрд. грн.).	Скорочення видатків на діяльність служби (-1286,6 млн. грн.) у 2022–2023 роках
Державна податкова служба України	Співвідношення обсягів видатків на діяльність служби до обсягів надходжень податків та зборів складає лише 1,17 % у 2022 році	За результатами роботи до зведеного бюджету України надійшло 992,4 млрд. грн. податків та зборів на 01.12.2022 року.	Скорочення видатків на діяльність служби (-2729,3 млн. грн.) у 2022–2023 роках
Агентство з управління державним боргом	Результати діяльності можна вважати частково досягнутими, зважаючи на збільшення частки державного та гарантованого державою боргу до ВВП та водночас зростання частки внутрішнього державного боргу.	Фактичні та заплановані результати діяльності частково досягнені.	Скорочення видатків на діяльність служби (-21,6 млн. грн.) у 2022–2023 роках
Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	Результати діяльності можна вважати частково досягнутими, зважаючи на низький ступінь капіталізації лістингових компаній (менше 1 % від ВВП)	Заплановані стратегічні цілі та результати про діяльність НКЦПФР вказують на результативність використання бюджетних коштів.	Скорочення видатків на діяльність служби (-47,2 млн. грн.) у 2022–2023 роках

Джерело: складено автором за матеріалом [1; 7–10; 14; 21–23; 26]

отримав 839,4 млрд грн. (97,7 %). Фактично бюджет недоотримав 22,8 млрд грн. за період 2019 р. січня квітня 2020 р. [6].

МФУ у 2019–2020 роках не забезпечило обґрунтування процесів планування надходжень податків та зборів, мита до державного бюджету з врахуванням економічної ситуації та наявної бази для прогнозування, зокрема через недостатню якість прогнозів макроекономічної ситуації. МФУ також не забезпечило належну координацію в роботі ДПС, ДФС, ДМС щодо виконання відповідних повноважень цих служб із забезпечення надходжень, контролю за дотриманням норм податкового, митного законодавства.

Додатково ДФС у 2019 році не в повному обсязі вдалося виконати результативні показники згідно паспорту бюджетної програми в межах її діяльності, а ще одна програма взагалі не була виконана.

У 2019 – на початку 2020 року повністю були сформовані правові основи функціонування вказаних служб, проте через адміністративну реформу окремі норми та положення у цій сфері залишались суперечливими та неузгодженими.

У середньостроковій перспективі основною метою України в управлінні державним боргом є залучення необхідного фінансування за найнижчої можливої вартості з урахуванням ризиків. У зв'язку з цим визначено 4 основні цілі управління державним боргом: 1) збільшення частки державного боргу у національній валюті. 2) продовження середнього строку до погашення і забезпечення рівномірного графіка погашення державного боргу. 3) залучення довгострокового пільгового фінансування. 4) продовження розвитку міцних взаємовідносин з інвесторами та подальше удосконалення політики управління державним боргом [23].

Станом на 2022–2023 роки можна вважати частково досягненими цілі з управління державним боргом, адже: 1) зростає відношення обсягу валового внутрішнього боргу до ВВП, склавши 26,33 % у 2021 році,

26,82 % у 2022 році, 31,62 % у 2023 році; 2) забезпечується рівномірність погашення державного боргу при зростанні його обсягів; 3) органи управління продовжують розвивати відносини з інвесторами, зокрема приватними [23].

Про ефективність діяльності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку вказують відповідні звіти про роботу комісії у 2022–2023 роках, які вказують на: розвиток законодавства в сфері ліквідних, прозорих, надійних ринків капіталу, організованих товарних ринків, в сфері корпоративного управління; активна нормотворча діяльність НКЦПФР для забезпечення функціонування, розвитку інфраструктури фондового ринку України; розробка та супроводження нормативно-правових актів НКЦПФР в напрямку корпоративного законодавства, методологічне забезпечення корпоративного управління, корпоративних фінансів, фінансових інструментів на ринках капіталу та організованих товарних ринків протягом 2022 року тощо [22; 26].

Висновки. В цілому, серед причин недостатнього ступеня ефективності публічного управління у забезпеченні фінансової безпеки можна виділити: неякісне планування при розрахунку обсягів бюджетних асигнувань та призначень, не своєчасність, не ефективність прийняття управлінських рішень органами ДФМ, ДПС та ДМС; неналежна організація роботи для реорганізації митної служби, внаслідок чого неефективно витрачаються кошти бюджету; пролонгація термінів реорганізації митниці, як наслідок витрати коштів бюджету на утримання органів управління, що не виконують власні повноваження; недостатньо ефективні заходи та управлінські рішення ДФС, ДПС, ДМС щодо забезпечення надходжень до державного бюджету; не обґрунтованість процесів планування надходжень податків та зборів, мита до державного бюджету; відсутність належної координації в роботі ДПС, ДФС, ДМС щодо виконання відповідних повноважень цих служб із забезпечення надходжень до бюджету.

Бібліографічний список:

1. Агентство з управління державним боргом України. URL: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/antycorprogram/authority/170/> (дата звернення: 26.07.2024).
2. Басанцов, І. В. Аудит ефективності як чинник підвищення результативності державного фінансового контролю. 2005. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57427/5/Basantsov_financial_control.pdf (дата звернення: 26.07.2024).
3. Гавкалова, Н. Л., Табаський, М. Г. Роль державного фінансового контролю у забезпеченні економічної безпеки держави. *Вісник національного університету цивільного захисту України: серія «Державне управління»*. 2023. Вип. 2(19). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf> (дата звернення: 26.07.2024).
4. Гносва, І. М., Кугубасва, Я. В. Оцінка аудиту ефективності у державному фінансовому контролі. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*. 2008. Вип. 2 (44). С. 49–53.
5. Долбнєва, Д. В. (2015). Необхідність та перспективи утвердження аудиту ефективності як форми державного фінансового контролю в Україні. *Фінансовий простір*. 2015. Вип. 4. С. 108–112.
6. Звіт про результати аудиту ефективності діяльності Державної фіскальної служби України, Державної податкової служби України та Державної митної служби України. *Рахункова палата*. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/34-3_2020/Zvit_34-3_2020.pdf (дата звернення: 26.07.2024).
7. Звіти про діяльність. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/> (дата звернення: 26.07.2024).
8. Звіти про результати роботи Державної митної служби у 2022–2023 роках. URL: <https://customs.gov.ua/en/plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 26.07.2024).
9. Звіти Рахункової палати за 2019–2024 роки. URL: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?pid=111> (дата звернення: 26.07.2024).
10. Звіти. *Державна аудиторська служба України*. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/51> (дата звернення: 26.07.2024).
11. Надходження податків і зборів. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nahodjennya-podatkov-i-zboriv--obov'яз/nahodjennya-podatkov-i-zboriv/nahodjennya-podatkov-i-zboriv-> (дата звернення: 26.07.2024).

12. Пасічник, В. М. Державний фінансовий контроль як чинник забезпечення національної безпеки України. *Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи*. 2023. Вип. 3(38). С. 107–113.
13. Піхоцький В. Ф., Рисін В. В., Любенко А. М. Ефективність фінансового контролю та державного аудиту для забезпечення фінансово-економічної стійкості держави. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2019. Вип. 1(28). С. 205–215.
14. Плани проведення заходів державного фінансового контролю Державної аудиторської служби України. *Державна аудиторська служба України*. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3555> (дата звернення: 26.07.2024).
15. Покинйчереда, В. В. Організаційно-методичні аспекти аудиту ефективності управління державним боргом. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*. 2019. Вип. 40–43. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/1/4.pdf (дата звернення: 26.07.2024).
16. Покинйчереда, В. В., Копняк, К. В. Організація аудиту ефективності управління державним боргом. *Ефективна економіка*. 2021. Вип. 4. 9 с.
17. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України № 1928-IX від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
18. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України №2710-IX від 22.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
19. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-p#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
20. Про Рахункову палату: Закон України № 576-VIII від 04.05.2024. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 36, ст. 360). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
21. Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р №158-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-p#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
22. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2022. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=13884471> (дата звернення: 26.07.2024).
23. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019–2022 роки. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/MTDS_2019-2022_UKR_v11062019_Final.pdf (дата звернення: 26.07.2024).
24. Федорович, І. М. Методика проведення аудиту ефективності управління державним боргом та шляхи її вдосконалення. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 3. С. 38–47.
25. Хомутенко, В. П., Хомутенко, А. В. Аудит місцевих бюджетів як запорука фінансової безпеки регіону. *Економіка та держава*. 2013. Вип. 12. С. 52–55.
26. Щодо затвердження річного звіту Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Річний звіт НКЦПФР за 2023 рік». URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=20721190> (дата звернення: 26.07.2024).
27. Fundamental principles of public sector auditing. *INTOSAI*. URL: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/ISSAI_100_to_400/issai_100/ISSAI_100_EN.pdf (дата звернення: 26.07.2024).

References:

1. Agency for Public Debt Management of Ukraine. Available at: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/antycorprogram/authority/170/> (accessed July 26, 2024).
2. Basantsov I. V. (2005). Audyty efektyvnosti yak chynnyk pidvyshchennia rezultatyvnosti derzhavnoho finansovoho kontroliu [Performance audit as a factor in improving the effectiveness of state financial control]. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57427/5/Basantsov_financial_control.pdf (accessed July 26, 2024)
3. Havkalova N. L., Tabatskyi M. H. (2023). Roľ derzhavnoho finansovoho kontroliu u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky derzhavy [The role of state financial control in ensuring the economic security of the state]. *Visnyk natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy: seriiya «Derzhavne upravlinnia»*. vol. 2(19). Available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf> (accessed July 26, 2024)
4. Hnoieva I. M., Kuhubaieva Ya. V. (2008). Otsinka audytu efektyvnosti u derzhavnomu finansovomu kontroli [Evaluation of performance audit in state financial control]. *«Visnyk ZhDTU»: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*. vol. 2 (44), pp. 49–53.
5. Dolbnieva, D. V. (2015). Neobkhdnist ta perspektyvy utverdzhennia audytu efektyvnosti yak formy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini [Necessity and prospects of approval of efficiency audit as a form of state financial control in Ukraine]. *Finansovyi prostir*. vol. 4, pp. 108–112.
6. Report on the results of the performance audit of the State Fiscal Service of Ukraine, the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/34-3_2020/Zvit_34-3_2020.pdf (accessed July 26, 2024)
7. Activity reports. Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/> (accessed July 26, 2024)
8. Reports on the results of the State Customs Service in 2022–2023. Available at: <https://customs.gov.ua/en/plani-ta-zviti-roboti> (accessed July 26, 2024)
9. Reports of the Accounts Chamber for 2019–2024. Available at: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?pid=111> (accessed July 26, 2024)
10. State Audit Service of Ukraine (2020). Reports. Available at: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/51> (accessed July 26, 2024)
11. Receipt of taxes and fees. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nahodjennya-podatviv-i-zboriv--obovyaz/nahodjennya-podatviv-i-zboriv/nahodjennya-podatviv-i-zboriv-> (accessed July 26, 2024)
12. Pasichnyk V. M. (2023). Derzhavnyi finansovyi kontrol yak chynnyk zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [State financial control as a factor in ensuring the national security of Ukraine]. *Publichne upravlinnia u sferi derzhavnoi bezpeky ta mytnoi spravy*. vol. 3(38), pp. 107–113.
13. Pikhotskyi V. F., Rysin V. V., Liubenko A. M. (2019). Efektyvnist finansovoho kontroliu ta derzhavnoho audytu dlia zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi stiiikosti derzhavy [Efficiency of financial control and state audit to ensure financial and economic stability of the state]. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. vol. 1(28), pp. 205–215.

14. Plans for state financial control measures of the State Audit Service of Ukraine. Available at: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3555> (accessed July 26, 2024)
15. Pokynchereda V. V. (2019). Orhanizatsiino-metodychni aspekty audytu efektyvnosti upravlinnia derzhavnym borhom [Organizational and methodological aspects of the audit of the effectiveness of public debt management]. *Oblik, kontrol i analiz v upravlinni pidpriemnytskoiu diialnistiu*. vol. 40–43. Available at: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/1/4.pdf (accessed July 26, 2024)
16. Pokynchereda V. V., Kopniak K. V. (2021). Orhanizatsiia audytu efektyvnosti upravlinnia derzhavnym borhom [Organization of audit of the effectiveness of public debt management]. *Efektivna ekonomika*. vol. 4. 9 s.
17. On the State Budget of Ukraine for 2022: Law of Ukraine No. 1928-IX dated 31.03.2023 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (accessed July 26, 2024)
18. On the State Budget of Ukraine for 2022: Law of Ukraine No. 1928-IX dated 31.03.2023. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (accessed July 26, 2024)
19. On the State Budget of Ukraine for 2023: Law of Ukraine No. 2710-IX of 22.10.2023. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-p#Text> (accessed July 26, 2024)
20. On the Accounting Chamber: Law of Ukraine No. 576-VIII dated 04.05.2024. (Bulletin of the Verkhovna Rada (BBR), 2015, No. 36, st.360). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (accessed July 26, 2024).
21. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku derzhavnogo vnutrishnoho finansovoho kontroliu na period do 2017 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 travnia 2005 r №158-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-r#Text> (accessed July 26, 2024)
22. Annual Report of the National Securities and Stock Market Commission. (2022). Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=13884471> (accessed July 26, 2024)
23. Serednostrokovna stratehiia upravlinnia derzhavnym borhom na 2019–2022 roky. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/MTDS_2019-2022_UKR_v11062019_Final.pdf (accessed July 26, 2024)
24. Fedorovych I. M. (2017). Metodyka provedennia audytu efektyvnosti upravlinnia derzhavnym borhom ta shliakhy yii vdoskonalennia [Methodology for conducting an audit of the effectiveness of public debt management and ways to improve it]. *Svit finansiv*. Vol. 3, pp. 38–47.
25. Khomutenko V. P., Khomutenko A. V. Audyt mistsevykh biudzhetyv yak zaporuka finansovoi bezpeky rehionu [Audit of local budgets as a guarantee of financial security of the region]. *Ekonomika ta derzhava*. vol. 12, pp. 52–55.
26. Regarding the approval of the annual report of the National Commission on Securities and Stock Market “Annual Report of the NSSMC for 2023.” Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=20721190> (accessed July 26, 2024)
27. Fundamental principles of public sector auditing. INTOSAI. Available at: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/ISSAI_100_to_400/issai_100/ISSAI_100_EN.pdf (accessed July 26, 2024)

Стаття надійшла до редакції: 26.07.2024